

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Broj: 09 0 U 026484 23 Uvp 2
Sarajevo, 26.10.2023. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću za upravne sporove sastavljenom od sudija Ajanović-Selimović Amele, kao predsjednice vijeća, Vuković Josipa i Jahjaefendić Jasmina, kao članova vijeća, te Hodžić Melise, kao zapisničara, u upravnom sporu tužiteljice D.K. iz S., ..., zastupane po punomoćniku Jahić Edini, advokatu iz Sarajeva, protiv akta broj: 05/02-23-712/16 od 20.04.2016. godine, tuženog Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, u upravnoj stvari vraćanja u posjed stana – ateljea, odlučujući o zahtjevu tužiteljice za vanredno preispitivanje sudske odluke, podnesenom protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 026484 16 U od 23.11.2020. godine, postupajući po odluci Ustavnog suda BiH broj: AP-172/21 od 28.09.2023. godine, na nejavnoj sjednici održanoj dana 26.10.2023. godine, donio je slijedeću:

P R E S U D U

Zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke se uvažava, presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 026484 16 U od 23.11.2020. godine, se preinačava i rješava:

Tužba se uvažava, osporeno rješenje tuženog, broj: 05/02-23-712/16 od 20.04.2016. godine, kao i prvostepeno rješenje Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo, broj: 23/5-372-2333/99 od 24.03.2016. godine, se poništavaju i predmet vraća prvostepenom organu na ponovno rješavanje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 09 0 U 026484 21 Uvp od 24.03.2022. godine, odbijen je zahtjev tužiteljice za vanredno preispitivanje presude Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 09 0 U 026484 16 U od 23.11.2020. godine, a kojom je odbijena njena tužba, podnesena protiv osporenog rješenja tuženog, broj i datum navedeni u uvodu ove presude, kojim je odbijena njena žalba izjavljena protiv prvostepenog rješenja Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo, broj: 23/5-372-2333/99 od 24.03.2016. godine. Tim prvostepenim rješenjem odbijen je zahtjev tužiteljice za vraćanje u posjed stana u S. u ulici ..., kao neosnovan.

Protiv navedene presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine tužiteljica je, putem punomoćnika, podnijela apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine, rješavajući po navedenoj apelaciji, u predmetu broj AP-172/21, na sjednici održanoj dana 28.09.2023. godine donio je Odluku o dopustivosti i meritumu, kojom je usvojio apelaciju, utvrdio povredu prava tužiteljice na poštovanje doma iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih

prava i osnovnih sloboda, ukinuo presudu Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 09 0 U 026484 21 Uvp od 24.03.2022. godine, te predmet vratio Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da po hitnom postupku donese novu odluku.

Postupajući prema navedenoj odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, ovaj sud je u skladu sa odredbom člana 62. stav 4. i 6. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine- prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj: 94/14), te primjenom odredbi člana 45. i člana 41. stav 2. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 9/05), ponovno ispitao zakonitost pobijane presude prvostepenog suda, pa je odlučio kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

Prema obrazloženju navedene odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine proizilazi da je u provedenom upravnom i sudskom postupku utvrđeno da je tužiteljica dana 28.06.1999. godine podnijela zahtjev za vraćanje u posjed predmetnog stana u S. na adresi ..., koji je tužiteljici dodijeljen rješenje od 29. januara 1987. godine, kao („ateljersko-stambeni prostor“ vlasništvo Općine N.G.S.); da je ugovor o korištenju predmetnog stana tužiteljica zaključila 04. februara 1987. godine i u periodu od 11. februara 1987. godine do 29.06.1996. godine, je bila pretplatnik telefonskog broja na adresi predmetnog stana, kao i kupac električne energije, te da predmetni stan sada koristi zainteresirano lice, zajedno sa svojom porodicom, na osnovu Ugovora o korištenju stana od 19.septembra 1996. godine. Dalje proizilazi da je tužiteljica od 14. aprila 1977. godine imala prijavljeno prebivalište jedino na adresi stana u S. u ul. ..., čiji nositelj stanarskog prava je bila njena majka, a koji trenutno koristi neko drugo fizičko lice; da je na osnovu liste bodovanja, spiska stanara za Opći birački spisak i popisa stanovništva, utvrđeno da je tužiteljica sa svojim sinom evidentirana na adresi majčinog stana 1987., 1990. i 1991. godine, a da nije evidentirana na adresi predmetnog stana; da iz iskaza saslušanih svjedoka sa adresom predmetnog stana (čiji iskazi su prihvaćeni) proizilazi da tužiteljica nije koristila predmetni stan kao stan u kome stanuje i živi, te da su je rijetko viđali, dok iz iskaza saslušanih svjedoka sa adrese majčinog stana proizilazi da je tužiteljica sa sinom i majkom živjela u majčinom stanu, odnosno prema izjavama svjedoka predloženih od strane tužiteljice (čiji iskazi nisu prihvaćeni, jer su protivni materijalnim dokazima i pristrasni su), proizilazi da su istu posjećivali u predmetnom stanu i da ga je tužiteljica koristila kao svoj dom. Na osnovu ovakvog utvrđenja prema stavu prvostepenog upravnog organa proizilazi da tužiteljica predmetni stan nije koristila za stanovanje, da je u njemu radila kao akademska slikarica i da prema tome predmetni stan nije bio njen dom, te je stoga zaključeno da tužiteljici ne pripadaju prava iz člana 3. stav 1. i 2. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima. Podatke da tužiteljica, njen sin i majka nisu podnijeli zahtjev za vraćanje u posjed majčinog stana (dokazivani uvjerenjem iz službene evidencije prvostepenog organa), prvostepeni organ nije posebno cijenio, jer je smatrao da su irelevantni u konkretnom slučaju, kao i podaci o plaćanju komunalnih usluga za sporni stan. Rješenjem tuženog Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, broj: 05/02-23-712/16 od 20.04.2016. godine, odbijena je tužiteljicina žalba, pri čemu je tuženi podržao sve zaključke prvostepenog organa, te istakao da je u tom predmetu Vrhovni sud u ranijoj presudi od 27. novembra 2014. godine ukazao da prijava mjesta boravka, birački spisak, pasoš, lična karta i popis stanara ne moraju nužno da izražavaju i faktičko stanje, tj. da je tužiteljica zaista živjela u majčinom stanu. Radi pravilnog rješenja predmeta, tuženi je u obzir uzeo izjave svjedoka saslušanih u toku postupka, te s tim u vezi ukazao da su se izjave svih saslušanih svjedoka razlikovale, te pojasnio da su u tom slučaju bile odlučne izjave stanara sa adrese gdje se nalazio majčin stan, koji su izjavili da je tužiteljica sa sinom oduvijek živjela u tom stanu, sve do izbijanja ratnih dešavanja kada je napustila stan i otišla, a nadalje je ukazao da to što je tužiteljica evidentirana kao korisnik električne energije i telefonskog broja na adresi predmetnog stana

ne mora biti dokaz da je tu i živjela. Dalje proizilazi da je presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 U 026484 16 U od 23.novembra 2020. godine odbijena tužiteljčina tužba, da je u obrazloženju kantonalni sud istakao da je prema Aneksu VII Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini jedan od osnovnih ciljeva povratak ljudi u mjesto prebivališta koje su imali 1991. godine, da prema tome zatečeno stanje na dan 30.04.1991. godine treba biti polazna tačka s koje će se razmatrati takvi sporovi. Pored toga kantonalni sud je ukazao da je navedeno inkorporirano u odredbu člana 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, na što ukazuje i Odluka Ustavnog suda broj U-14/00 od 04.05.2021. godine. Međutim, s obzirom na to da iz provedenih dokaza proizilazi da su tužiteljica i njen sin živjeli u majčinom stanu i da je taj stan bio njihov dom, kantonalni sud je istakao da im sporni stan nije bio dom u smislu odredbe člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te s toga zaključio da tužiteljica nije lice iz člana 3. stav 1. i 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima. Presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 026484 21 od 24.03.2022. godine, odbijen je zahtjev tužiteljice za vanredno preispitivanje, podnesen protiv naprijed navedene presude Kantonalnog suda u Sarajevu, pri čemu se Vrhovni sud u svom obrazloženju saglasio sa zaključcima iz nižestepenih odluka, te pojasnio da iz provedenih dokaza proizilazi da sporni stan tužiteljici nije bio „dom“, nego je njen „dom“ bio majčin stan i da stoga navodi tužiteljice da je javnim ispravama, koje u postupku nije nitko osporio, dokazala da je sporni stan njen dom (jer je stekla stanarsko pravo, uvela telefonsku liniju i bila evidentirana kao korisnik električne energije i vode), nisu osnovani.

Ustavni sud u vezi pitanja da li se sporni stan može smatrati tužiteljčinim „domom“ u smislu člana 8. Evropske konvencije, zapaža da u konkretnom slučaju nije bilo sporno da je tužiteljica napustila sporni stan zbog ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini, pa stoga povratak u sporni stan treba razmotriti u kontekstu prava izbjeglih i raseljenih lica da se vrate u svoje domove, kako je to predviđeno članom II/5 Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 1. tačka 1. Aneksa VII Općeg okvirnog sporazuma i, u vezi s tim podsjeća, da je kantonalni sud u osporenoj presudi ukazao da je jedan od osnovnih ciljeva Općeg okvirnog sporazuma povratak ljudi u mjesto prebivališta koje su imali 1991. godine, te da faktičko stanje, zatečeno 30.04.1992. godine, treba biti polazna tačka s koje će se razmatrati svi pravni sporovi koji proizađu nakon mjera koje poduzmu nadležni organi oba entiteta i organi Bosne i Hercegovine s ciljem vraćanja imovine njihovim predratnim korisnicima.

Ustavni sud dalje zapaža da u konkretnom slučaju nije bilo sporno da je tužiteljica bila nositelj stanarskog prava na spornom stanu 30.04.1992. godine, kao i da je to svojstvo imala u vrijeme pokretanja i vođenja postupka povrata spornog stana, tj. 28.06.1999. godine, te da je bila u posjedu spornog stana, odnosno da je koristila sporni stan, nego je bilo sporno da li je u njemu stanovala ili ga koristila isključivo kao radni prostor. Nadalje Ustavni sud zapaža da je utvrđeno da je tužiteljica 11.02.1987. godine evidentirana kao korisnik određenih usluga vezano za stan, da je bila akademska slikarica i da joj je sporni stan dodijeljen kao „ateljersko-stambeni“ prostor, da pored toga iz osporenih odluka proizilazi da nije bilo sporno da je tužiteljica koristila taj stan kao radni prostor, tj. da je postojala veza između tužiteljice kao akademske slikarice sa spornim stanom, te da je tužiteljica u postupku dostavila dokaze da ni ona, a ni njena majka i sin nisu podnijeli zahtjev za povrat majčinog stana, koji je također napušten zbog ratnih okolnosti i koji koristi neko drugo lice. Iz navedenog, prema mišljenju Ustavnog suda, proizilazi da je postojala dovoljna veza tužiteljice sa spornim stanom, koja je prekinuta zbog nastupanja ratnih okolnost, a što se ne može staviti na teret tužiteljici. Pored toga, Ustavni sud je mišljenja da postoji kontinuirana namjera, počevši od dodjele stana na korištenje u januaru 1987. godine pa do podnošenja zahtjeva za povrat stana u junu 1999.

godine, da sa svojom porodicom sporni stan koristi kao svoj dom, te da uvođenje telefonskog broja, kao i drugih komunalnih usluga, korištenje spornog stana i kao ateljea, podnošenje zahtjeva za povrat stana u skladu sa zakonskim propisima, kao i činjenica da nije podnesen zahtjev za povrat majčinog stana, elementi su koji ukazuju na to da postoji tužiteljica čvrsta namjera i stav prema spornom stanu kao njenom domu, pa s toga Ustavni sud zaključuje da navedene okolnosti ukazuju na to da se sporni stan treba smatrati tužiteljicininim domom u okviru značenja člana 8. Evropske konvencije.

Dalje, Ustavni sud smatra da je osporenim odlukama došlo do miješanja javne vlasti u tužiteljicino pravo na poštovanje doma u smislu odredbe stava 1. člana 8. Evropske konvencije. U odnosu na pitanje da li je to miješanje bilo u skladu sa zakonom, Ustavni sud zapaža da je u osporenim presudama zaključeno da tužiteljica nije lice iz člana 3. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima i da joj ne pripada pravo na povrat tog stana, iz čega proizilazi zaključak da je miješanje u tužiteljicino pravo na poštovanje doma bilo u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, koji nesumnjivo ispunjava standarde u smislu autonomnog značenja tog termina u skladu sa Evropskom konvencijom. Također, Ustavni sud smatra da je provođenje zakona čiji je cilj bio omogućavanje povratka u domove raseljenim i izbjeglim licima legitiman cilj u smislu odredbe člana 8. Evropske konvencije. Međutim, tužiteljica, iako je nositelj stanarskog prava na spornom stanu, nije se uspjela vratiti u svoj dom. Prema stavu Ustavnog suda suštinsko pitanje u okolnostima konkretnog slučaja je pitanje koje se tiče proporcionalnosti miješanja, odnosno odgovora na pitanje da li je miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“, pa u vezi s tim Ustavni sud zapaža da organi uprave i redovni sudovi u konkretnom slučaju nisu uzeli u obzir jednu od odlučnih činjenica, a to je da tužiteljica kao ni drugi članovi njene porodice nisu podnijeli zahtjev za povrat majčinog stana, za koji su organi uprave i redovni sudovi zaključili da je tužiteljicin dom. Sama činjenica da nije tražen povrat tog stana upravo ukazuje da tužiteljica nije htjela „vratiti“ dom u tom stanu, što je pokazala jasnom namjerom u junu 1999. godine da se vrati u sporni stan u skladu s pozitivnim propisima. Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nisu adekvatno obrazložene specifične okolnosti konkretnog slučaja. Prvo, tužiteljica je nesporno bila nositelj stanarskog prava na spornom stanu. Zatim, iz rješenja o dodjeli spornog stana proizilazi da je usvojen tužiteljicin zahtjev za dodjelu „stambenog i radnog prostora“. Prema tome sporni stan nije samo dodijeljen tužiteljici kao akademskoj slikarici radi obavljanja posla, nego je dodijeljen i radi rješavanja njenih stambenih potreba, pa dovodeći u vezu navedeno sa činjenicom da je tužiteljica napustila sporni stan zbog ratnih okolnosti, te da je tražila povrat samo spornog stana, jasno ukazuje da je apelantica imala namjeru da sporni stan koristi kao svoj dom.

Također, Ustavni sud zapaža da nadležni organi i sudovi nisu uzeli u obzir da apelantica nije podnijela zahtjev za povrat majčinog stana jer nisu posebno obrazložili zašto to smatraju irelevantnim u konkretnim okolnostima. S druge strane, konkretno u postupku nije bilo sporno da je tužiteljica nositelj stanarskog prava na spornom stanu, te da joj je dodijeljen po njenom zahtjevu kao stambeni i radni prostor, kao i da nadležni organi nikada nisu pokretali postupak za oduzimanje tužiteljici stanarskog prava na spornom stanu iz nekog zakonom propisanog razloga. U vezi s tim Ustavni sud podsjeća da je u relevantnom periodu na snazi bio Zakon o stambenim odnosima, kojim je bilo određeno da davatelj stana na korištenje može otkazati ugovor o korištenju stana nositelju stanarskog prava, između ostalog, i ako nositelj stanarskog prava koristi stan u svrhu protivno ugovoru (član 44. stav 1. tačka 1.), te ako nositelj stanarskog prava prestane da lično koristi stan neprekidno duže od šest mjeseci (član 47. stav 1.), a smatrat će se i da je prestao neprekidno koristiti i u slučaju kada samo povremeno navraća u stan (člana 47. stav 4). Također, Ustavni sud podsjeća da otkaz

ugovora o korištenju stana se davao tužbom nadležnom sudu, s tim da takav postupak nikada nije pokrenut, pa s toga imajući navedene nesporne činjenice, Ustavni sud smatra da je na tužiteljicu postavljen prevelik teret da u postupku u kojem je tražila povrat stana na kojem je nesporno imala stanarsko pravo dokazuje kako je i koliko intezivno koristila sporni stan prije nego ga je napustila zbog ratnih okolnosti. Imajući u vidu da tužiteljici kao nositeljici stanarskog prava na spornom stanu odlukama nije omogućen povratak u njen dom, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju osporene odluke nisu bile proporcionalne legitimnom cilju.

Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da odbijanje tužiteljicinog zahtjeva za povrat spornog stana u okolnostima konkretnog slučaja se ne može smatrati “neophodnim u demokratskom društvu” i da je, stoga, nesrazmjerno u odnosu na zakonit cilj kojem se teži, te zaključuje da je osporenim odlukama prekršeno tužiteljicino pravo na dom iz člana 8. Evropske konvencije, odnosno da postoji povreda tužiteljicinog prava na poštovanje doma iz člana II/3. f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije kada miješanje u to tužiteljicino pravo nije bilo “neophodno u demokratskom društvu”, niti je bilo proporcionalno legitimnom cilju kojem se teži jer organi uprave i redovni sudovi nisu uzeli u obzir sve relevantne činjenice prilikom ocjene da li je sporni stan bio tužiteljicin dom.

Prema tome, obzirom na naprijed navedeno ovaj sud je, u skladu sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, primjenom odredbe člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, podneseni zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio, pobijanu presudu prvostepenog suda preinačio i riješio tako što je podnesenu tužbu uvažio, osporeno i prvostepeno rješenje poništio i predmet vratio na ponovno rješavanje prvostepenom organu u skladu sa navedenom odlukom Ustavnog suda.

Zapisničar
Hodžić Melisa, s.r.

Predsjednik vijeća
Ajanović-Selimović Amela, s.r.